

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 10, II. пом.
Конто почт. шваб. 143.322.
Адреса для телеграм:
«Діло» Львів.
Гол. Редактор приймає
від 1—3 год. передпол.
Рухомість не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в країні 4-20 зл.
ЗА ГРАНИЦЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 750 лір, Німеччині 750
марк, Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Руму-
нії 150 лей, Болгарії 750
лв., Австрії 750 шв. фр.
адреси 1 дол.

**В справі оголо-
шень звертатися
до Адміністрації.**
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Господарська війна?

З днем 15. п. м. закінчував між Німеччиною і Польщею стан ех іех в торговельних взаєминах. На основі арт. 224 женецької конвенції Польща мала привілей вивозити до Німеччини без оплати мита вугіль, залізо, шпек, хемікалії і т. и., але тільки до 15. червня 1925. Прийнявши Польщі Гор. Шлеск, антанта, а в першу чергу Франція наложив на Німеччину обов'язок примусового відбору горішньо-шлескських сировин, бажаючи не допустити до упадку равнинного шлескського промислу після переходу його в польські руки.

З днем 15. п. м. пей наложений на Німеччину примус скінчився. Німеччина одержала вільну руку в регуляції своїх торговельних відносин з Польщею. Очевидно, обі сторони змагали до того, щоб аминити стан ех іех. Вже від довшого часу велися в Берліні переговори в справі закінчення нормального польсько-німецького торговельного трактату. Та ті переговори тяглися черепашиим кроком. Обі сторони намагалися здобути для себе якнайкращі умови. Польща не могла погодитися з одного боку з думкою, що минеться її упривілеєння, а з другого лякалася азиу польської території дешевим і солідним німецьким товаром, що могло би привести до руїни дорожнього працюючий польський промисл. Знову Німеччина не хотіла далі робити Польщі неоправданих поцарунків.

Тому й не диво, що в таких умовах переговори застрягли на мертвій точці, що прийшов день, в якому в торговельних взаєминах заступала порожнеча. Коли представники Польщі побачили, що Німці не жартують, запанував в польських офіційних і неофіційних колах песимістичний настрій. Досі Польщі були венеямниками долі і сприятливих умовин, досі за них працювали і пильно їх оберігали всемісні проєктори, а відтепер треба промишляти власною головою.

На день перед ульним речиння привілей в польській дипломатичній представстві у Берліні Ольшовські вніс у мін. закорд. справ у Штрєвемана зі запитом, як їм тепер бути. Штрєвеман дав до пізнання, що економічний відносини є тільки одною стороною загальнополітичної медалі. У зв'язку з наладнанням торговельних взаємин слід вирішити й політичні. Яскіше висловився в цій справі голова німецької торговельної делегації до переговорів з Польщею д-р Левальд в розмові з головою польської делегації Прондзіньським (Prądzyński). А саме: Німеччина готова поборити з Гор. Шлеск 60 тис. тон вугля місячно (замість дотеперішніх 500 тис. тон) від умовного невідвладування німецьких опантів в границі Польщі, припинення ліквідації німецьких маєтків, відкupu вже ліквідованої німецької власності та угоди на ослість Німці в Польщі. Ясно, що ці умови перекреслюють всю програму польської політики у відношенні до німецького елемента. Тому польські офіційні чинники й под

ська преса в один голос зазначають, що вони ніколи не згодяться на іпсінт між господарськими і політичними питаннями.

Та цей односторонній польський хор досім не лякає Німців. Бо й як же фактично маються справи тільки в торговельній діяльності? Польські чинники зазначають, що вивіз з Польщі до Німеччини в р. 1924 представляв суму 536,129,000 зол., а німецький привіз до Польщі містився в сумі 506,269,000 зол. Значить, обі позиції менше-більше рівноважаться, а з цього висновок, що зі стану ех іех обі сторони понесуть однакові втрати. Але цифри говорять тут дуже мало, бо польський вивіз до Німеччини становить 424 прп. всього польського вивозу, а німецький експорт до Польщі обнимав тільки 7 прп. всього німецького вивозу. Німецький торговельний оборот в 1924 р. виносив: в Англію 671 млі. марок, в Голландію 428 млі. марк, і аж опісля йшла Польща, з 414 млі. марок, не рахуючи інших країн. Коли отже Німеччина була головним відборцем польських сировин, то Польща була дрібним, побічним консументом польських товарів. А з цього ясно, що після покінчення наложеного на Німеччину імпортового примусу в Польщі, вона найшла у вигідному положенні диктатора.

Польський міністер торгу і промислу Кларнер потішає себе тим, що на випадок відмови Німеччини від польського вугля мусить зрости внутрішня консумція цього земного продукту, та мусять найтиса інші ринки збуту, бо польська вуглева продукція є розмірно невеличка. Коли Зєдинені Держави продукують річно понад 500 млі. тон вугля, Англія понад 200 млі., Німеччина понад 100 млі., Франція до 60 млі., то Польща лише 32 млі. Щож торкається збуту польського (шлескського) вугля, то в першому кварталі 1924 р. Німеччина взяла 1,400,000 тон, Австрія 640,000 тон, Чехія 137,000 тон, Мадарія 137,000 тон, Данія 80,000 тон, Румунія 14,000 тон і Югославія 11,000 тон. Як бачимо, то з одного боку польська вуглева продукція є невеличка, а польський вуголь дорогий, а з другого боку Німеччина являється найбільшим консументом шлескського вугля. Надії на нові ринки для польського вугля є слабі, або й ніякі, коли зважити, що Румунія, Югославія й Мадарія, не маючи більшого промислу, не консумують вугля. Знову балтійські держави піддержують з Польщею слабі торговельні взаємини, а зрештою для них вигідніше спроваджувати дешевий англійський вуголь, як дорогий польський. Також сподівання на внутрішню консумцію є ніякі. Зужиття вугля в Польщі виносить 0.6 тони на голову, в Німеччині 3 тони (5 разів більше), а у Франції 1.8 тони. Щоби збільшити внутрішню консумцію, треба перш усього піднести добробут населення, а на це не заноситься.

Через атержання вивозу шлескського вугля до Німеччини створю-

Помилальне Богослуження

за спокій душ бл. п. о. сонітінця Пошфіра Бажацького, пароху Сорк, його дружини Олександрі з Несторовича Бажацької і доньки Одесі з Бажацьких Олександрівної відправляється через 30 днів, кожного дня о 7 год. рано, в церкві Преображення Господнього у Львові. Розквіт і знайомих просить о участь в тім Богослуженні та о молитву 3179 1—1 Радича.

ється в Польщі прикре положення. Наступає безробіття на Шлеску і зрушується до основ вже й так хиткий польський торговельний біляне. В стані ех іех Німеччина ще й тому є у вигіднішому положенні, що вона може обійтися без польського вугля, збільшивши свою продукцію у Вестфалії й на німецькому Шлеску. Вистане згадати, що продукція німецького Шлеска, яка в р. 1913 виносилла 20 прп. всієї німецької продукції, тепер зросла вже на 43 проц. Та торговельні взаємини Польщі з Німеччиною не обмежуються вуглем. Польща спроваджує з Німеччини ще й помітні машини та готовий товар, дешевий і солідний. Певда, польські чинники погрожують, що ті самі машини можуть спроваджувати в Австрію чи в Чехії, однак це не «страхи на лахи». Вже тепер стан колапель а особляно промислових машин на Гор. Шлеску представляє образ запущення й руїни. Щож станеться, коли Німеччина перестане доставляти машини?

Торговельний трактат з Німеччиною має на меті вирішити теж незвичайно важку справу сезонної робітничо-рільної еміграції.

І так над Польщею заваготіла німецький диктат. Польща причастає, кричить, погрожує, однак безуспішно. Мін. фінансів Ва. Грабські, який постійно впевнює, що було але, але вже буде добре, недавно теж висловлював аналогічні пророчтва, а тут уперті й безсердечні Німці перекреслюють всі рахунки і безпощадно нищать всі ілюзії. Так мститься на польському торговельному білансі, на польському господарстві, на польських робітниках і взагалі громадянах національна політика польського уряду і сойму.

З днем 15 цм. розпочалася економічна війна Польщі з Німеччиною. Чи вона переходить ушукне, чи розгориться у всьому обемі — виявить найблизча будучина.

Пам'ятаймо: Рідна Школа — це на-
родна фортеця, це певний захист у
добі лихоліття!

Red. cenz. „Dito“ we Lwowie. Pr. 431/25.
W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd
okręgowy karny orzekł na wniosek Prokura-
toratu przy tymże Sądzie, jako Trybunał Pre-
torowy we Lwowie, że treść artykułu, umie-
stzonego w czasopiśmie „Dito“ Nr. 129
z 10.11.1925, w art. 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.

Політичні новини.

Марокко.

Восні події в Марокку розвиваються видно не дуже приємно для Франції, коли французький прем'єр Пендасе вважав за впадине поїхати туди особисто на аероплані. Ця його воздушна виправа відкреслила недвозначно вагу і значіння події, що розгріваються на межі еспанської і французької полоні в Марокку. Противник Франції Абд-Ель-Клім є певний побіди до ті мєри, що висловив надію на опанування Фезу ще перед великим магометанським святом, що припадає на кінець червня. У зв'язку з тими подіями в Марокку набирає особливого значіння і аява голови еспанської директорії Прімо де Рівері про те, що в Марокку скоро начнуться восні операції рішучого і далекогого значіння. Згідно з голосами преси ці операції закінчатимуться в спільних операціях еспанської армії та флоти проти Альхуемаса, одного з найсильніших укріплень і голови осередків Ріфкабілі. Вє ті еспанські восні операції мали би розвиватися гармонійно з французькими. А Франція останнім часами б'ють. Як видно з інтерв'ю в польському соймі, яку містимо на іншому місці, го французький уряд почав вербувати до марокканської армії охочих навіть наших нещасних емігрантів, що поїхали до Франції за гірким куском хліба. Це теж одна з признак, що та війна для Франції вже є, а може стати ще більше небажаною та руйнуючою у своїх наслідках.

Нитай.

Події в Китаю далі держать у великому напруженню передчасні англійських, японських та американських дипломатів. Протичужинський рух у Китаю чим далі то все більше розростається. Вся небезпека того чисто національного тепер китайського руху заключається в тому, що як всіоди на Сколі, так і там національний рух покоряється проти Європейців і інших чужинців наскрізь європейською зброєю та методами боротьби. Цей рух діє як виключно при допомозі тих ідей та засобів, які Китайці за своїли собі в європейських і американських школах із великого арсеналу політичних та соціальних поглядів. Коли взяти на увагу, що Китай своїм населенням планіється населенню малою не цілою Європи і зважити також пануючий в ньому перманентно кривотворний рух і домашні війни, то можна прийти до висновку, що започаткований процес визволення з під чужої непрошеної опіки підє там дуже важко і що в тойже час висліда шангайського чи хангонського чи якого иншого криваного навіть епізоду на

wiedziwona i zarządził zmieszanie całego me-
kladu wydaj w myśli 5 493 p. k. zakaz dawczego
corporateczniamu, tego pisma dawczego.
Zarząd wydaj zakaz odpowiadającego
redaktorowi tego czasopiśmie, by ostatecznie
miałeś umieszczać bezpłatnie w najbliższym
numerze i to za pierwszą stroną. Nieum-
ownie tego zakazu podjętą za sobą ne-
konalne przejawienie w 5 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468,

приспіння того процесу не буде чати тепер ніякого визначнішого впливу. Великодержави все ще зберігаються під гострою збройною інтервенцією та поглядуються до всього. А Китайці домагаються від перського уряду віддання всіх дипломатичних зв'язків в Англію та Японію. У всіх більших надморських промислових центрах проживають родини чужинців на кораблях, а по містах охоронюють їхні майно чужоземні десанти.

Річниця смерті Маттеотті в Італії.

Дня 10. червня минула річниця трагічної смерті Маттеотті. Вона дала змогу фашистам поробити підсумки регенерації фашизму після перебудови країни, що наступила в зв'язку з убивством Маттеотті. Велике враження того вбивства діялося зневолити уряд Муссоліні відмовитися від засобів диктаторського режиму та вступити на шлях повороту до детальної парламентсько-демократичної управи. Однак на ділі сталося зовсім не так. По деякому часі несприятливих хитань уряду та пануючої партії побідила внутрішня логіка диктатури. І не тільки не прийшло до поєднання фашизму з парламентаризмом, але навпаки: у внутрішній пануючій партії скріпилося найбільше "революційне" антипарламентарне крило під проводом теперішнього секретаря партії Фаріначі. Судова розправа в справі вбивства Маттеотті ще до тепер не розписана, не вважаючи на масу зібраного та впорядкованого на протязі цілого року матеріалу. Коли по вбивстві Маттеотті парламент і почала боротьбу з режимом Муссоліні чистими легально-моральними засобами, то многи передбачували побіду по стороні убитого від нього до зубів фашистів. Так воно і сталося. Покищо побідила фізична сила. Та не треба багато казати про те, що в тій побіді міститься багато небезпек як для держави, так і для самого фашизму, що взяв на себе обов'язок бути цим виліченим державу від ран, нанесених їй більшовиками, а на ділі втягнув її в страшну внутрішню недуго та завадав їй далеко більше ран своїм безпримірним насильством і диктаторським терором.

Чи Ви знаєте членом Кооперативки "Рідна Школа"? Як ні, то вийдіть вийдіть! Один уїд (пай) 5 зол., число уїдів необмежене. Вископа 50 грошів. Заявки приєднання можна одержати в кожному Кружку У. П. Т. — Листіть і посилайте гроші на адресу: Дирекція Кооперативки "Рідна Школа" Львів, Ринок, ч. 16. П. пов.

Laska Borczak.

Спомини Вікхема Стида.

(Through thirty years (1892-1922). London 1921. Heinemann.)

Всі, хто по тім чи іншим причинам мали нагоду бувати на численних конференціях, що "розяснювали" оцей нещасний версальський трактат, — добре знають постать Вікхема Стида. Синє убрання, високого росту, трохи горбатий, гарне лице з сивим волоссям, з яким так мало гармонізують молоді чорні очі. Йому нерідко пропонували високі політичні посади і навіть амбасадри, але він має палкість і гордість свого фаху і назавжди залишився журналістом, правде, одним з перших у світі.

Імя Стида тісно пов'язане з "Times-ом". Уже в 24 році, будучи молодим студентом в Берліні, куан — що так рідко в Англії буває — поїхав кінчати студії. Стид випадково кореспондентом до найбільшого газетного Сіті. На зорі зрілого життя Стидом заволоділа той демон журналізму, якому коли раз понадедеш у полон, вже не вийдеш звідси до кінця життя. Після кількох років життя в Парижі де вчителював його був між

Один з ювілеїв.

Пятнадцять років виповнилося "Вісти".

Дня 25. травня обходжено на радянській Україні п'ятнадцять років радянської української газети "Вісти", що була і є урядовим органом Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету Рад України.

Газета постала серед важких умов для більшовиків на Україні. Київ був тоді в руках Петлюри і Поляків, а полудня віл наступ ген. Врангеля і в Криму а в Херсонщині був Махно. В перших своїх початках "Вісти" були малою, непоказною газетою, що виходила на одній сторінці жовтого непригожого для друку паперу. Нині "Вісти" є величезною щоденною газетою, в якій знаходиться відбитку все життя радянської України. Ми не виходимо в оцінку всього того, чим заповнені тепер "Вісти". Та проте слід признати, що вони відіграли на протязі від 28. травня 1920 р. по нинішній день величезну роль на Україні. В 1920 р. тіраж газети виносив 6000 переплатників, нині є їх 70 тисяч. Інша річ, що урядовий орган має все різні шляхи для того, щоб передплатників здобути, та це не обєднує все одно тої великої ролі, яку відіграв саме тому, що появлявся на українській мові.

Історія "Вістей" це історія всіх перипетій більшовизму на Україні. На сторінках того щоденника друкували і друкують свої статті всі лідери радянського уряду на Україні та всі лідери пануючої партії КП(б)У. Прослідкувати за їхніми програмовими статтями за останніх п'ять літ значить прослідкувати та познайомитися докладно з еволюцією більшовизму на Україні, з еволюцією національної політики, з розвитком господарства, промислу, з усіма політичними та партійними ухилами від комуністичних канонів і накінець із розвитком почуття суперечностей між Москвою та Україною.

"Вісти" редагує В. Блакитний (Елланський) колишній український соціаліст-революціонер часів Центральної Ради, потім лівий український есер а нині головний редактор того урядового щоденника. Між співробітниками стрічаємо таких Українців як Солодуб, Ряпо, Таран, секретар ВУЦВК-ту Буценко, голова ВУЦВК-ту Петровський, голова Раднарком України Чубар, визначний партійник Київ'я і інші. Крім названих урядових переважно осіб згуртувалося біля "Ві-

стей" багато чисто культурних українських сил, між якими на перше місце вибивається незвичайно талановитий фейлетоніст Остап Вишня. Надмірна його плодотворність відбивається часто відомо на містечковому викиненню деяких його творів. Але не дивлячись на те, деякі його річі є неаріанські, а всі вони викидаються здоровим українським гумором та простотою форми і викінчення.

Маяючи все powyше на увазі, не можемо пройти мовчки біля того ювілею і ми.

П. М.

Успіхи Українок на Міжнародному Конгресі.

Минулого місяця, між 4-тим і 14-тим тоавня палили в Вашингтоні Конгрес Міжнародної Жіночої Ради, найстаршої, бо основаної ще 1889 р. міжнародної жіночої федерації, яка об'єднує в собі жіноцтво всіх частин світа, всіх рас і релігій, що в взаємній зрозумінню і довірі працюють для добра людства". Провідниця Міжн. Жіночої Ради називають її зазвичай "Жіночим Союзом Народів". Ця назва характеризує найкраще напрям і об'єкт діяння організації, що репрезентує — за посередництва своїх 48 національних філій — 35 мільонів зорганізованого жіноцтва.

Українську Жіночу Раду, яка від п'ятих літ, тобто від 1920 р., входить до складу цього поважного міжнародного об'єднання, репрезентували в Вашингтоні три делегатки: п-ні Ганна Чикленко, що живе тепер в Нікитині та п. Олена Лотоцька і Юлія Яремова, американські емігрантки. Представниця краю не могла вийти на конгрес по причині паспортних труднощів.

Українська делегація мала перед собою незвичайно велике завдання. Вона мусіла звести боротьбу за право дальшого представництва України в Міжн. Раді, право, яке піддано в сумнів бурінто з причини втрати Україною державної самостійності. В Міжн. Раді придекуються принцип, що Членами її можуть бути тільки державні нації, які мають свій самостійний уряд. Тим поетекстом покористувалися Польки, які щойно перед роком були прийняті в склад Між. Ради і почали ажувати всіх засобів, щоб позбавити Україну заступництва на Вашингтонському Конгресі та й взагалі довести до виключення Української Жіно. Ради. Головою побивалася за це сенаторка Юзефа Шебеко, яка не могла длувати Українкам, що через них минулого року на зідзі Екзекутиви М. Ж. Р. в Копенгагені мусіла наслухатися стільки похрих слів з приводу трагічної смерті бл. п. Ольги Басарбової та з цього часу поклала собі за шль позбутися з М. Ж. Р. ради несприятливих для неї Українок. Вже від кількох місяців відгодувала в Шебеко справу виключення Української Ради з міжнародної президії, а на кілька тижнів перед конгресом секретарка М. Ж. Р. співіствила Українці, що справа її приваляжності до МЖР. буде на конгресі піддана ревізії. Так отже наші делегатки вибились на конгрес в повній відповідності свого важкого завдання і великої відповідальності.

Українська делегація вирушила на конгресу за останнім евакуаціїм 4 травня. Зайняв евакуаційну і евакуаційно-транспортну вагони п-ні Чикленко мусіли внести Шебеко на місцевості Української Ради а привітно вітати її більшість голови виступила Ланка, віцепрезидентка Фортітаско, щоба сповісти делегації Української Ж. Ради виступ під розгляд спеціальної комісії, яка виставляла про те на зідзуні зідзі статуту в 1927 р. Не поміт протест делегації Шебеко, яка схильована і об'єднана несприятливо для неї схильовою симпатією до України, домагалася, щоба деборити українським жіночим організаціям залюпати скандал на польській утварі.

Щоко рада постановила про призначення окремої комісії для роз'яснення членів Української Ради не була волею утілю Українок, — вона лиш відсувала небезпеку на майбутнє. Однак не похитнувся на Вашингтонському Конгресі коли провідниця Міжн. Ради самі прийшли до розуміння, які несправедливі були стурні висноски в сторону України і як вони кривдять вони були би їм заповідні, але би були дали послух першій Ланці. На протязі десятих днів нарад Конгрес повільно дел'гати дали чужинцям стілько доказів свого свілого шовінізму і безоглядого імперіалізму, — а намагаючись дати стількі доказів доброї волі, терпеливості і бажання мирної співпраці з культурними народами світа, що не через закінчення Конгресу рішуче окочили справу афіліції Української Ради на жш користь. На прощальному засіданні Екзекутиви дня 15. травня делег. Олени Лотоцької Міжн. Ради, звернулася до п-ні Чикленко з такою пропозицією: "На почути і побачили в часі конгресу те багато доказів та тим, щоба не позбавили Українську Жіно. Раду її становили сподіватися, що а вислово загалний погляд тут тут присутніх, коли поспри Вас переказати Вашим землякам, щоба Українська Рада і надалі оставалася в складі Міжнародної Ради як її повновладний член". Ці слова прийняті були бурною оплеском.

Однак не бу було однією невдачею історик Шебеко. Друге вона програма в останній комісії, коли об'єднувалося резолюцією, "щоба в краях, де мешкають різні національності утворювалися школи і загалом у усіх, що торкаються виховання і навчання, — мову, витончений характер і культуру кожної нації". Шебеко одна проти всіх промовляла за поборенням меншостей їхніх прав та домагалася, щоба у кожній державі була познана в школах лише одна мова і одна релігія. Її виступ стрісся з і провадним обуренням представниць культурних націй. Від Українок промовляла за резолюцією спеціальної комісії на пленумі Конгресу 11. тоавня п-ні Лотоцька.

Найбільше не подалося наїм сенаторці коли на порядок нарад Конгресу прийшла справа розборщення. Шебеко одна проти всіх забрала слово проти розборщення і її виступ скінчився повною компрометацією дійшло до цього, що її сміяли з публіки.

Не дивлячись, що по цього рода нещасних виступах, Шебекову стійку до одні компрометації: а саме, вона промовляла при виборі до Екзекутиви, де кандидатка, поруч Чешки Павликовської, є славянська кандидатка. Виборою Павликов-

ишим Сеньобос, Стид входить в "Times", як "тимчасовий кореспондент" в Берліні. І тільки за два роки стає "постійним кореспондентом" в Римі. Звідси в 1899 р. переходить у Відень, де залишається аж до світової війни.

Кореспондент "Times-у" в Римі і Відні — це свого роду офіційний амбасадор, що розвиває свою акцію паралельно з акцією амбасадора Його Величності. Стид часто дає свої інспірації амбасадорів, а в найбільш важких випадках не вагається навіть вліпати на орієнтацію Foreign office. В його споминах зустрічається розмова з Тітонім чи Еренталем, які є по суті справжніми розмовами амбасадора, і нерідко через нього уряд передавав свої думки Італії або Австрії. Кожного разу, коли Едуард VII. приїздив на води в Ішль чи Маріенбад, він перше всього бачився зі Стидом, від якого інформувалися в політичних проблемах центральної Європи. Відень до війни був прекрасною політичною школою для студювання національних питань, до яких Стид мав нахил по студіях Сеньобоса. Стид стає фахівцем в справах Габсбургської монархії і в 1913 р. з'являється в світ його гомика "The Habsburg Monarchie" (в 1914 р. вже 3-тє видання та в Франц. пе-

рекл.), яка підчас світової війни була настольною книгою антантських політичних мужів і дипломатів. В своїй книзі Стид обговорює також українську справу (ст. 128—131, 289—293), і коли з одного боку він безсторонно виклав польсько-українські відносини в Галичині, підкресливши соборність "30 мільйонів української нації від Карпат до Дніпра" (!) то з другого боку підкреслював габсбургські пляни, які мали на меті видірати частину Наддніпрянщини, яка разом зі Сх. Галичиною та Буковиною малаб створити окрему коронну землю в кадрах Австро-угорської монархії. На це пераз покликала антанта підчас війни.

Перекидаючи сторінки Стида, бачимо перед собою всю політику Європи за останню чверть століття: Боснія і Герцоговина, середземне питання, фатальні години липня і серпня 1914 р., війна, мирова конференція, Женєва, Генуя, Вашингтон... Все це блимає перед вами, ніби у фільмі з тою лише різницею, що текст цей фільм заводи живий, захоплюючий і з дотепом. Ось наприклад портрет Франца-Йосифа.

...Хоч він не був взагалі людиною і хоч він часом був вичайним, але не мав вичайності серця. По довгих роках ступлювання його характеру в пра-

шов до переконання, що політично Франц-Йосиф не був людиною, а лише династичною інституцією в образі людини. Коли хочете пізнати постать цісаря, необхідно вистудювати історію Австро-Угорщини за останні 50 років. У цього була спеціальна дидактичний оорутини, і ніхто не міг роз'яснювати цісаря на його шкандароми Народу, що служили йому, а особливо особам, легко пропадали в його якості, які більше були необхідні в ході життя Габсбургам. Цісар ніколи не був ладний на відчуження. В його очах для людей і народів було вже досить незрозуміло, коли мали за шль прещовати на нього.

Спочатку світової війни згорі Норткліф, Наполеон наглийський. Пропрес, стає на чолі відомої "Пропаганди у ворожих краях", яку Людвиг Ландоф назвав "Міністерство руйнування довіри поміж Німцями і яка знову таки, по словам Людвиг-Ландофа — більше причинилася до розвалки Німеччини, ніж Франц і Фелікс Директором для пропаганди поміж славянськими народами Габсбургської монархії Норткліф призначив Стида", який на цій посаді став пробокопателем двоєдиний монархії. Ці він поставив в антантських водах

*) Помічником Стида був відомий англійсько-український земляк англійський діяч і публіцист Seton-Watson (псевдонім Seton Watson), який досі відзначається історією справою. В грудні 1923 р. він як член "The Slavon Rev." за 1923 р. як член англійської уряду в Україні з приводу української справи. В грудні 1923 р. як член англійської уряду в Україні з приводу української справи.

Львів 35 (Гіля Тарасов)

2136 до побуту у
М. Вундермана
Львів, Ринок 19.